

AFTONBLADET

Textstorlek: **1 2 3**

Tanzania har fått 29 miljarder i svenskt bistånd

Vart har pengarna tagit vägen?

Aftonbladets Wolfgang Hansson och Lotte Fernvall har rest i biståndets spår. De fann en brunn för 7000 kronor. Med en kö av kvinnor. De fann en busstation för tre miljoner. Men utan väg.

Vill ha vatten – får busstation

29 miljarder i svenskt bistånd – ändå är ett av tre barn undernärt

Den nybyggda busstationen i Bagamoyo har ett rejält regn- och solskydd i betong. Men stationen känns ödslig och vägen fram är inte klar. Ett svenskt biståndsprojekt för tre miljoner kronor.

Varför?

Byborna bad om det.

Runt brunnen i provinsen Babati trängs kvinnorna efter vatten. Ett svenskt biståndsprojekt för 7 000 kronor.

Varför byggs inte fler brunnar?

Det finns inget svar.

TANZANIA. Den lilla byn med brunnen omfattas av flera svenska biståndsprojekt som kostat miljonbelopp.

Men på Kashinde Yusufs jordgolv är svårt att se spåren av de svenska biståndspengarna.

En vit säck insektsangripen majs är allt familjen har kvar efter en dålig skörd.

Kashinde tänker försöka få jobb som daglönare. Då tjänar hon fyra kronor om dagen på att rensa åkrar åt andra bönder.

Familjens kost är densamma varje dag. Vit majsgröt med bönor. Morgon, middag, kväll. I bästa fall med lite grönsaker till.

En stor del av Kashindes tid går åt till att hämta vatten vid brunnen, en knapp kilometer bort.

– Förutom den har jag aldrig sett till något utländskt bistånd, säger Kashinde.

Brunnen har förbättrat bybornas liv. Hon önskar bara att det fanns fler. Nu är det ständig kö.

– Vattnet är rent. Vi blir inte sjuka.

El saknas här liksom nästan överallt på landsbygden. Byäldsten är den ende som har en tv. Den går på en generator.

Framtiden? Kashinde sänker blicken och skrapar bort några gruskorn med foten.

– Den ser mörk ut.

Våra lokala följeslagare från svenska biståndsorganisationen Orgut försäkrar oss att byn långtifrån tillhör de fattigaste.

– Snarare lite över genomsnittet, säger han.

Att ta sig hit var inte lätt. I hela provinsen Babati finns bara sju kilometer asfalterad väg.

Svenska ambassaden har hjälpt oss ordna ett officiellt papper från tanzaniska informationsministeriet om vilka vi är och vad vi gör.

– Annars finns risken att ni blir utkastade, förklarar en av biståndskonsulterna. Det är lite Nordkorea light här. He,he.

Tanzania har numera ett flerpartisystem men det är fortfarande de gamla makthavarna som styr.

Vi passerar genom byar med traditionella lerhyddor och halmtak och enkla tegelhus med korrugerad plåt som skydd mot monsunregnen.

Så här ser det ut på den tanzaniska landsbygden där 80 procent av befolkningen lever.

Hälften av landets befolkning livnär sig på under en dollar om dagen. En tredjedel av alla barn under fem år lider av kronisk undernäring. Medellivslängden är 46 år. Bara hälften av tanzanierna har tillgång till rent vatten.

Fattigdomen är lika stor i dag som när hjälpen utifrån började på 60-talet.

I fyra årtionden har givarländer använt vänliga och fredliga Tanzania som experimentland. Prövat ständigt nya metoder för att få biståndet att lyfta de fattiga ur misären och få igång den ekonomiska tillväxten. De små projekten gav inte önskad effekt. De stora var en katastrof. Nu pumpas pengarna direkt in i landets budget. Kommer det att lyckas?

Hur kommer det sig att biståndet inte satt fler spår?

Biståndschefen Torbjörn Pettersson är självkritisk när han bjuder på kaffe ur en silverfärgad termos på tjänsterummet i största staden Dar es-Salaam.

– Vi var naiva i vissa skeden. Vi sa inte ifrån tillräckligt när Tanzania drev en katastrofal ekonomisk politik på 80-talet. Fortfarande lever många tjänstemän på ministerierna kvar i ett planekonomiskt tänkande. Jag är inte nöjd med vad vi gjort. Ändå ska man komma ihåg att många tanzanier överlevt tack vare svenskt bistånd.

Pettersson talar om "en befolkningstsunami". Vid självständigheten 1961 bodde nio miljoner människor i ett land dubbelt så stort som Sverige. I dag är de 39 miljoner.

– Biståndet är trots allt en droppe i havet och kan aldrig ersätta ekonomisk tillväxt.

I motsats till vad de flesta tror riktar sig biståndet alltmer sällan direkt till de fattiga. I stället hoppas man på sippra ner-effekten. Trickle down på biståndsspråket.

Vi åker till Bagamoyo, bara en dryg timmes resa från Dar es Salaam.

De två största svenska projekten här är en teater för 30 miljoner kronor (varav Sida betalar en tredjedel) och så busstationen. Den kostade tre miljoner och invigdes förra året utan att vara helt klar.

Busstationen är en ö av perfektion i ett hav av elände.

Vägen fram till stationsinfarten är inte klar. Kommunen skulle ha fixat den men en stadsplanerare medger förläget att man inte hittat någon entreprenör som vill bygga den.

Men fin är den. Med toaletter, ett kafé och garage.

Tvärs över gatan bor människor i lerhyddor.

Gudrun Owren, biståndskonsult, var med och utformade projektet. En frejdig och positiv norska som tycker pengarna är väl använda.

– Vad Bagamoyo behöver är företag som investerar och ger jobb. Busstationen och teatern är sånt som kan ge ringar på vattnet men vi ser dem inte omedelbart. Det är biståndets dilemma.

Svenska ambassaden i Dar es-Salaam är inte av modell mindre. Här jobbar totalt 30 personer varav 14 utsända från Sverige.

Torbjörn Pettersson ser lite olycklig ut när han ska kommentera busstationen.

– Jag kan tycka att vi gjorde en felprioritering med busstationen. Även om det var

vad lokalbefolkningen önskade sig så blev den överdimensionerad. Vi borde ha satsat mer på vatten och barns hälsa.

Teatern försvarar han trots den höga kostnaden.

– Skolan som hör till, Bagamoyo College of Fine Arts, är en bra och välkänd kulturinstitution som tar emot elever från hela landet. Teatern och skolan stärker den kulturella identiteten. Vi krävde också en ny och mer effektiv ledning

innan vi gick med på finansieringen.

I Kibaha, en stad 50 kilometer väster ut från huvudstaden, hittar vi Sveriges första riktiga biståndsprojekt i Tanzania. En asfalterad väg leder fram till yrkesskolan som byggdes som en present till det då nyss självständiga Tanzania.

De över 40 år gamla byggnaderna ser förvånansvärt fräscha ut. De fast monterade plaststolarna vid Bengt Mellin Hall - aulan döpt efter den förste rektorn – är de ursprungliga. Två män svabbar stengolvet.

– Vi är nogga med underhållet, försäkrar rektorn Ferdinand Swai på sitt luftkonditionerade kontor.

Skolan är ett lyckat exempel på när tanzanierna tagit över ett biståndsprojekt och drivit verksamheten vidare på egen hand. Nuvarande presidenten Kikwete är en av många i makteliten som har en examen härifrån.

Skolan invigdes av dåvarande presidenten Julius Nyerere.

Han var Nordens och framförallt Olof Palmes älskling, en dåtida Nelson Mandela. Hans vision var att Afrika skulle hitta en egen socialism. En vision som slutade i ekonomiskt totalhavari.

– Ibland undrar jag om inte Tanzania klarat sig bättre utan bistånd, säger konsulten Gudrun Owren med 25 års erfarenhet av bistånd i Tanzania.

– Biståndet höll Nyerere och enpartistaten under armarna.

Allt det här med öppnare ekonomi och pressfrihet kom så sent. Många har inte fått del av biståndet utan blivit kvar i sin fattigdom.

Fortfarande hyllas Nyerere som en hjälte i Tanzania. Hans porträtt hänger i vartenda kontor och varenda skola tillsammans med nuvarande presidentens.

Ändå var han med om att låta landets grundskola förfalla. Nu har den återuppbyggts – med bland annat svenskt bistånd. För sju år sedan började bara 60 procent av sjuåringarna i skolan. I dag är 95 procent inskrivna. Tanzania är tillbaka på samma nivå som man var på 70-talet.

Fortfarande går det minst tre elever på varje lärobok, bristen på lärare är stor och kvaliteten på undervisningen lika skiftande som skörden.

Tillbaka till Babati - byn där vi började och där vi inte hamnade av en slump.

Jag bad Sidachefen Torbjörn Pettersson välja ut det biståndsprojekt han tyckte fungerade bäst. Han rådde mig att besöka Lampprojektet. Som Kashine Yusuf's by är en del av.

I början av 90-talet var jorderosionen svår. Invånarna högg ner en stor del av skogen utan att plantera nya träd. Två sjöar hotades av uttorkning. Vad som varit Tanzanias kornbod gav sämre och sämre skördar.

Med Sidapengar inleddes en långsam utbildning av invånarna.

Vår följeslagare pekar mot de grönskande kullarna framför oss.

– Här stod det bara enstaka träd. Resten hade huggits ner för att bygga hus av och använda som brännved. Nu byggs husen med hemmagjort tegel i stället.

Byborna har insett att skogen är ett skydd. De har själva planterat träd. Kullen är åter ett färskvattenmagasin.

Tack vare projektet har Gabriel Doita rinnande färskvatten i en gul plastslang precis vid tomtgränsen. Så nära kranvatten det går att komma i en by i Afrika.

På tomten har han planterat dussintals banan- och papayaträd.

Hustrun Mary skär upp en stor papaya. Det familjen inte kan äta säljer de på marknaden.

– För pengarna köper vi tvål eller ett kilo socker.

Kashine Yusuf tvingas fortsätter bära sina 100 liter vatten varje dag.

Liksom de flesta andra tanzanier skrotar hon kvar i sin fattigdom och undrar vart biståndspengarna tog vägen.

Läs också:

[Åtta tusen miljarder kr](#) Så mycket har Afrika fått i bistånd de senaste 40 åren – men än råder misär

[Vill ha vatten – får busstation](#) Bybor i Babati tvingas trängas kring en brunn - för 7 000 biståndskronor. I Bagamoyo ligger samtidigt en ödlig busstation för tre miljoner, utan väg.

Aftonbladets **Wolfgang Hansson** och **Lotte Fernvall** på plats i det svenska biståndsfaskot i Tanzania.

[Fabrik för 700 milj såldes för en krona](#) Sverige satsade 700 miljoner kronor i biståndsprojektet – till ingen nytta. Nu tystas skandalen ner.

Utskriftsdatum: 2008-01-01

Publicerad: 2007-12-31

Webbadress: <http://www.aftonbladet.se/nyheter/article1545569.ab>

Tipsa oss!

MMS & SMS: 71000

Mejla: 71000@aftonbladet.se

Ring: 08 - 411 11 11

© Aftonbladet Nya Medier